

ESG RAPPORT GACM

2019

INHOUDSOPGAVE

→ 1 - ESG-FACTOREN BIJ GACM • 4

- a. Algemene activa • 6
- b. Unit-linked beleggingsfondsen • 7
- c. Informatieverstrekking aan de verzekeringnemers • 7

→ 2 - ESG-CRITERIA VOOR RECHTSTREEKS AANGEHOUDEN ACTIVA • 8

- a. ESG-analyse van de beleggingen in aandelen en obligaties • 8
- b. Stembeleid op algemene vergaderingen • 10
- c. Sectoraal beleid inzake steenkool • 11
- d. Ander sectoraal beleid • 12
- e. Directe beleggingen met groene of sociale thema's • 13
- f. ESG-criteria voor indirecte vastgoedbeleggingen • 14

→ 3 - ANALYSE VAN HET KLIMAATRISICO VAN RECHTSTREEKS AANGEHOUDEN ACTIVA • 16

- a. Meting van de koolstofintensiteit van de portefeuille • 17
- b. Analyse per scenario en overeenstemming met het 2°C-scenario • 19
- c. Analyse van het fysieke risico • 22
- d. Analyse van het transitierisico • 25

→ 4 - ESG-CRITERIA VOOR ONRECHTSTREEKS AANGEHOUDEN ACTIVA • 26

- a. ESG-beleid in de relatie met beheermaatschappijen • 26
- b. Indirecte beleggingen met groene of sociale thema's • 26

“

Groupe des Assurances du Crédit Mutuel (GACM) volgt een aanpak van milieu- en sociale verantwoordelijkheid die aansluit bij de mutualistische waarden van Crédit Mutuel Alliance Fédérale.

”

1 - I. ESG-FACTOREN BIJ GACM

In het kader van zijn activiteiten beheert GACM **116 miljard euro** (netto boekwaarde eind 2019) aan beleggingen op lange termijn. Dat maakt van Groupe des Assurances du Crédit Mutuel een belangrijke institutionele belegger die actief bijdraagt aan de financiering van de reële economie.

GACM wil dat die financiering maatschappelijk verantwoord is en een duurzame economie bevordert, en streeft ernaar financiële performance te verzoenen met milieubewust en maatschappelijk verantwoord ondernemen, de zgn. ESG-criteria (Environmental, Social & Governance).

“

GACM wil beleggen in ondernemingen die passen bij zijn waarden, met name eerbiediging van de mensenrechten, respect voor het milieu en de regels van goed bestuur.

”

Dit streven om te handelen ten gunste van duurzame ontwikkeling beantwoordt aan verscheidene bekommernissen.

De beleggingen moeten aansluiten bij de waarden van de groep Crédit Mutuel Alliance Fédérale, met name met betrekking tot de eerbiediging van de mensenrechten, respect voor het milieu en de regels van goed bestuur. Die wil wordt mede ingegeven door de gehechtheid aan de stichtende waarden van Crédit Mutuel Alliance Fédérale, zijnde coöperatief en mutualistisch engagement.

Als langetermijnbelegger is GACM bezorgd over de invloed van zijn beleggingen op het klimaat en het risico dat de klimaatverandering kan betekenen voor de waardering van zijn activa. De groep is zich er ook van bewust dat de energietransitie beleggingskansen kan creëren.

Als verzekeraar heeft GACM er belang bij mee te ijveren voor een matiging van de klimaatopwarming, aangezien die kan leiden tot meer en ergere natuurrampen.

a. Algemene activa

De algemene activa vertegenwoordigen (in tegenstelling tot de unit-linked instrumenten) alle activa die door GACM geselecteerd en beheerd worden voor de voorzieningen voor in euro luidende levens-/pensioenverzekeringen, andere verzekeringsactiviteiten (schade, sociale voorzieningen enz.) of het eigen vermogen van de groep. De bedragen van de levens-, spaar- en pensioenverzekeringen van de in euro luidende fondsen maken daarvan het grootste deel uit (84 %).

→ De algemene activa vertegenwoordigen ongeveer 102 miljard euro eind 2019, waarvan ongeveer 85 % belegd is in rechtstreeks en 15 % in onrechtstreeks aangehouden aandelen.

RECHTSTREEKS

AANGEHOUDEN AANDELEN :

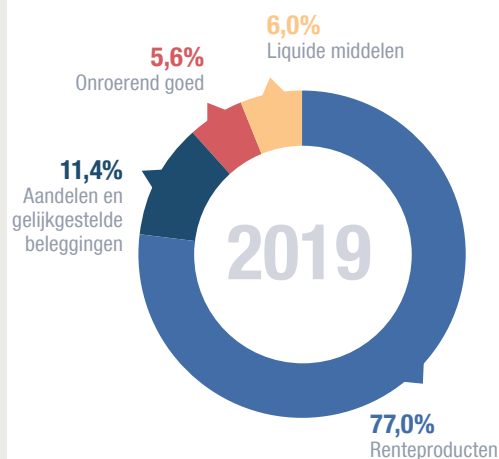
- staats- en bedrijfsobligaties,
- bedrijfsaandelen,
- direct beheerd onroerend goed.

ONRECHTSTREEKS

AANGEHOUDEN AANDELEN :

- beleggingsfondsen (ICBE's),
- schuld- of infrastructuurfondsen.

→ DE ONDERSTAANDE GRAFIEK TOONT DE VERDELING VAN DE ALGEMENE ACTIVA PER SOORT ACTIVA (in netto boekwaarde) per 31 december 2019:

De ESG-aanpak die GACM volgt, verschilt afhankelijk van de soort activa (obligaties, aandelen, onroerend goed) en hun beheerwijze (direct of indirect). In delen II en III van dit verslag worden de directe beleggingen besproken (integratie van ESG-criteria en analyse van het klimaatrisico). In deel IV wordt de benadering voor indirecte beleggingen uiteengezet.

De ESG-aanpak is een bindende schakel tussen verschillende directies, met name de directie Modellen en Risico's (Direction Modélisation et Risques), waarvan het ESG-team deel uitmaakt, de directie Beleggingen (Direction des Investissements) en de directie Levensverzekeringen (Direction de l' Assurance-vie). De directeurs van deze drie directies komen driemaandelijks samen in het Financieel comité om beslissingen met betrekking tot het ESG-beleid te bespreken en te nemen.

b. Unit-linked beleggingsfondsen

De unit-linked beleggingsfondsen voor levensverzekeringscontracten hebben geen gegarandeerd kapitaalbedrag (in tegenstelling tot in euro luidende fondsen). De verzekeringnemer kiest zelf, uit een door de verzekeraar voorgestelde selectie, de instrumenten waarin hij wil beleggen. Per eind 2019 had GACM een bedrag van 14 miljard euro belegd in unit-linked beleggingsfondsen.

Bij de unit-linked beleggingsfondsen die toegewezen kunnen worden aan zijn cliënten, stelt GACM in 2019 11 fondsen met ESG-integratie of met een ESG-thema ter beschikking. Dat zijn 5 fondsen meer dan in 2018. GACM biedt zijn cliënten dus verscheidene opties om hun spaargeld te richten op de thema's van hun keuze. De zogenaamde fondsen met ESG-integratie houden bij hun beleggingskeuzes rekening met sociale en ecologische criteria en koppelen het traditionele beheer aan niet-financiële overwegingen. De zogenaamde themafondsen concentreren zich rond specifieke thema's en beogen doelstellingen die gericht zijn op ecologische en energietransitie, duurzame groei en het scheppen van werkgelegenheid in Frankrijk.

8 van de 11 aangeboden fondsen dragen een label van externe organisaties na onafhankelijke audits. Tot de belangrijkste labels behoren ISR en GreenFin van het Franse ministerie van Financiën en het Franse ministerie voor Ecologische transitie en sociale rechtvaardigheid. Het ISR-label wil fondsen certificeren die financiële prestaties en sociale en milieueffecten met elkaar verzoenen, terwijl GreenFin meer specifiek gericht is op de energietransitie en de strijd tegen de klimaatverandering. Het Finansol-label wordt toegekend aan fondsen die solidaire financiering ondersteunen, door bijvoorbeeld de toegang tot de arbeids- of woonmarkt voor personen in moeilijkheden te bevorderen. Het Luxemburgse label LuxFLAG garandeert dat bij het beheer van de betrokken fondsen behoorlijk rekening gehouden wordt met de ESG-criteria.

c. Informatieverstrekking aan de verzekeringnemers

Ieder jaar informeert Groupe des Assurances du Crédit Mutuel zijn verzekeringnemers over zijn aanpak en zijn engagement als verantwoordelijk belegger in dit verslag dat voldoet aan de eisen van artikel 173 van de Franse wet over de energietransitie voor groene groei. In dit verslag wordt de aanpak van GACM inzake milieu, maatschappij en goed bestuur (ESG) voorgesteld en zijn visie op klimaatrisico's en -kansen verduidelijkt. Het verslag wordt eerst gevalideerd door de raad van bestuur/raad van toezicht en nadien definitief gevalideerd door de algemene vergadering van aandeelhouders.

Het verslag wordt gepubliceerd op de website van GACM: www.acm.fr.

Ook via de jaarlijkse overzichtsstaten die naar de cliënten gestuurd worden, verstrekt GACM informatie over de actuele stand van zaken van de levensverzekering: het financiële beheer van het in euro luidende fonds van de contracten, met inbegrip van ESG-thema's, en een presentatie van het aanbod aan maatschappelijk verantwoorde unit-linked beleggingsfondsen zijn in deze overzichtsstaten opgenomen.

1 - Bepalingen van artikel 173 van de Franse wet nr. 2015-992: "De verzekerings- en herverzekeringsmaatschappijen die onder het verzekeringswetboek vallen [...] moeten informatie over de manier waarop ze in hun beleggingsbeleid rekening houden met criteria betreffende sociale, ecologische en governance doelstellingen en over de middelen die ze inzetten om bij te dragen aan de energetische en ecologische transitie, vermelden in hun jaarverslag en ter beschikking stellen van hun verzekeringnemers. Ze preciseren de aard van die criteria en de manier waarop ze toegepast worden, overeenkomstig een standaardpresentatie die bij decreet vastgelegd wordt. Ze vermelden hoe ze de stemrechten verbonden aan de financiële instrumenten die uit deze keuzes voortvloeien, uitoefenen."

Reeds door GACM
ondertekende handvesten:

- ✓ Handvest voor duurzame ontwikkeling van de Franse verzekeringsfederatie (Fédération Française des Assurances, FFA). GACM maakt ook deel uit van de werkgroep voor ESG-klimaat van deze federatie.
- ✓ Global Investor Statement on Climate Change, een initiatief van de Verenigde Naties.
- ✓ Handvest voor de energie-efficiëntie van openbare en particuliere tertiaire gebouwen, opgesteld door Plan Bâtiment Durable.

2 - ESG-CRITERIA VOOR RECHTSTREEKS AANGEHOUDEN ACTIVA

In het kader van zijn directe beleggingen in aandelen, obligaties of onroerend goed, heeft GACM verscheidene maatregelen ingevoerd om de beste praktijken op het gebied van milieu, maatschappij en good governance te bevorderen. Zo worden er geen nieuwe beleggingen gedaan in ondernemingen die onvoldoende scores op deze niet-financiële criteria. Bovendien zet GACM zich in voor de energietransitie met een beleid dat gericht is op de geleidelijke afschaffing van steenkool.

a. ESG-analyse van de beleggingen in aandelen en obligaties

Bij elke nieuwe belegging in een aandeel of obligatie van een onderneming hebben de activabeheerders van GACM toegang tot een volledige analyse van de drie ESG-criteria dankzij gegevens die ter beschikking gesteld worden door de onderneming ISS⁽²⁾. Die analyse helpt bij de besluitvorming in het beleggingsproces, naast de financiële criteria die gewoonlijk geanalyseerd worden. ISS kent een algemene ESG-rating toe aan de onderneming. Ondernemingen die een onvoldoende ESG-score behalen in vergelijking met hun concurrenten in dezelfde activiteitensector, worden eveneens uitgesloten van nieuwe beleggingen.

2 - Institutional Shareholder Services Inc (ISS) werd in 1985 opgericht en heeft meer dan dertig jaar ervaring in het promoten van de beginselen van good corporate governance en het opsporen van ecologische en sociale risico's. Institutionele beleggers en pensioenfondsen kunnen hierop een beroep doen.

Enkele voorbeelden van elementen die geanalyseerd worden om de ESG-rating van een bedrijf te bepalen:

E

Met betrekking tot het milieugedeelte:

- het energiebeheer
- de impact van de activiteit op bepaalde problemen als waterschaarste, biodiversiteit enz.
- het product- en dienstenaanbod
- de milieu-efficiëntie, met name door de beoordeling van de broeikasgasemissies
- het afvalbeheer
- de transportmiddelen die gebruikt worden om de producten aan de afnemerszijde en de toeleveringszijde te vervoeren
- de leveranciers, onderaannemers en klanten.

S

Met betrekking tot het sociale gedeelte:

- de analyse van de onderneming met betrekking tot aspecten gerelateerd aan de gezondheid en veiligheid van werknemers
- eerbiediging van vakbondsrechten
- de opleidingsprogramma's voor werknemers
- de eerbiediging van de mensenrechten.

G

Met betrekking tot het bestuursgedeelte:

- de bestuursstructuur van de onderneming
- de onafhankelijkheid van de raad van bestuur
- de problematiek van bezoldigingen van de bedrijfsleiders
- de handelsethiek van de onderneming.

Daarnaast past GACM ook een normatief uitsluitingsbeleid toe, waarbij ondernemingen die zich niet houden aan de grote internationale beginselen van het Global Pact van de Verenigde Naties⁽³⁾, uitgesloten worden van nieuwe beleggingen. Die beginselen omvatten vier grote thema's: mensenrechten, arbeidsrecht, milieu en corruptiebestrijding.

3 - <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>

b. Stembeleid op algemene vergaderingen

Om ondernemingen aan te zetten tot een duurzame aanpak, oefent GACM zijn stemrecht als aandeelhouder uit. Dat is de eerste hefboom die GACM gebruikt om ondernemingen meer in de richting van duurzaamheid te duwen, met name ondernemingen die veel broeikasgasemissies veroorzaken.

GACM oefent het stemrecht uit, maar steunt daarbij op ISS, dat de verschillende besluiten die op algemene vergaderingen worden voorgelegd, analyseert en een Sustainability-beleid ontwikkelt. Dat beleid promoot de richtsnoeren van de Verenigde Naties voor verantwoord beleggen.

In 2019 heeft GACM deelgenomen aan 49 algemene vergaderingen en gestemd over 964 besluiten. In 15,5 % van de gevallen heeft GACM tegen gestemd.

c. Sectoraal beleid inzake steenkool

Om de ambities van het Akkoord van Parijs te verwezenlijken en de klimaatopwarming onder 2 °C te houden, zal de uitstoot van broeikasgassen de komende jaren aanzienlijk moeten verminderen. Momenteel is steenkool de energiebron met de hoogste broeikasgasuitstoot bij de elektriciteitsproductie. Er bestaan alternatieve oplossingen, met name de ontwikkeling van hernieuwbare energieën, die moeten toegepast worden. De laatste rapporten tonen aan dat het aandeel van steenkool in de elektriciteitsproductie de komende jaren drastisch moet verminderen als men de klimaatopwarming binnen de perken wil houden.

Daarom heeft GACM zich ten doel gesteld samen met Crédit Mutuel Alliance Fédéral volledig af te stappen van steenkool tegen 2030.

Die doelstelling betekent dat de ondernemingen waarin GACM belegt tegen 2030 geen infrastructuur mogen bezitten om steenkool te verbranden voor elektriciteitsproductie. Om die doelstelling te verwezenlijken, zullen de aangehouden posities in ondernemingen die de gewenste weg niet afleggen, verkocht worden.

Overeenkomstig deze beginselen zet GACM onmiddellijk alle financiële steun stop aan ondernemingen die nog steenkoolinfrastructuur ontwikkelen.

Begin 2020 werd meer dan 80 miljoen euro gedesinvesteerd en GACM heeft geen ondernemingen meer in zijn portefeuille die nieuwe infrastructuur in verband met steenkool ontwikkelen.

GACM zal gaan praten met ondernemingen die betrokken zijn bij de waardeketen van de energieproductie uit steenkool, om te proberen ze te doen convergeren naar deze doelstelling en met name om van de ondernemingen die dat niet hebben gedaan, de publicatie te verkrijgen van een plan voor hun kolenuitstap tegen 2030.

Bovendien zijn nieuwe beleggingen in ondernemingen die niet voldoen aan de volgende criteria, uitgesloten (behalve als ze een gedetailleerd uitstapplan hebben dat verenigbaar is met de 2030-doelstelling):

- Minder dan 20 % van de omzet houdt verband met steenkool.
- Het aandeel van steenkool in de elektriciteitsproductie is lager dan 20 %.
- De jaarlijkse steenkoolproductie is niet groter dan 10 miljoen ton.
- Het geïnstalleerde elektrisch vermogen op basis van steenkool is niet groter dan 5 GW.
- De onderneming ontwikkelt geen nieuwe steenkoolinfrastructuur.

De drempelwaarden zijn bedoeld om de ondernemingen uit de sector de tijd te geven hun energiemix aan te passen en hun blootstelling aan steenkool geleidelijk aan te herleiden tot nul. Ze kunnen tussen nu en 2030 regelmatig worden verlaagd tot uiteindelijk het door GACM gestelde doel bereikt is.

In zijn verzekeringsactiviteit verzekert de groep bovendien geen enkele kolencentrale of met steenkool verband houdende infrastructuur.

4 - <https://climateanalytics.org/publications/2019/coal-phase-out-insights-from-the-ipcc-special-report-on-15c-and-global-trends-since-2015/>

d. Ander sectoraal beleid

Behalve in de steenkoolsector belegt GACM nog in sectoren die extra aandacht vereisen om zich ervan te vergewissen dat de beleggingen verantwoord zijn. Daarom heeft GACM, in overeenstemming met Crédit Mutuel Alliance Fédérale, een beleid uitgewerkt voor de mijnbouw-, kernenergie- en defensiesector⁽⁵⁾. De beleidslijnen zijn erop gericht rekening te houden met de naleving door de ondernemingen van de vigerende internationale normen en verdragen die specifiek zijn voor hun activiteiten en hun vestigings- en exportlanden.

Verder heeft GACM ook een sectorbeleid ingevoerd voor tabak, speculatie met landbouwgrondstoffen en staatsschuld. Beleggen daarin is verboden.

⁵ - Alle beleidsdocumenten staan ter beschikking op de site <https://www.creditmutuel.com/fr/rse-en-regions/nos-engagements-sociaux-environnementaux-et-societaux-en-regions>

e. Directe beleggingen met groene of sociale thema's

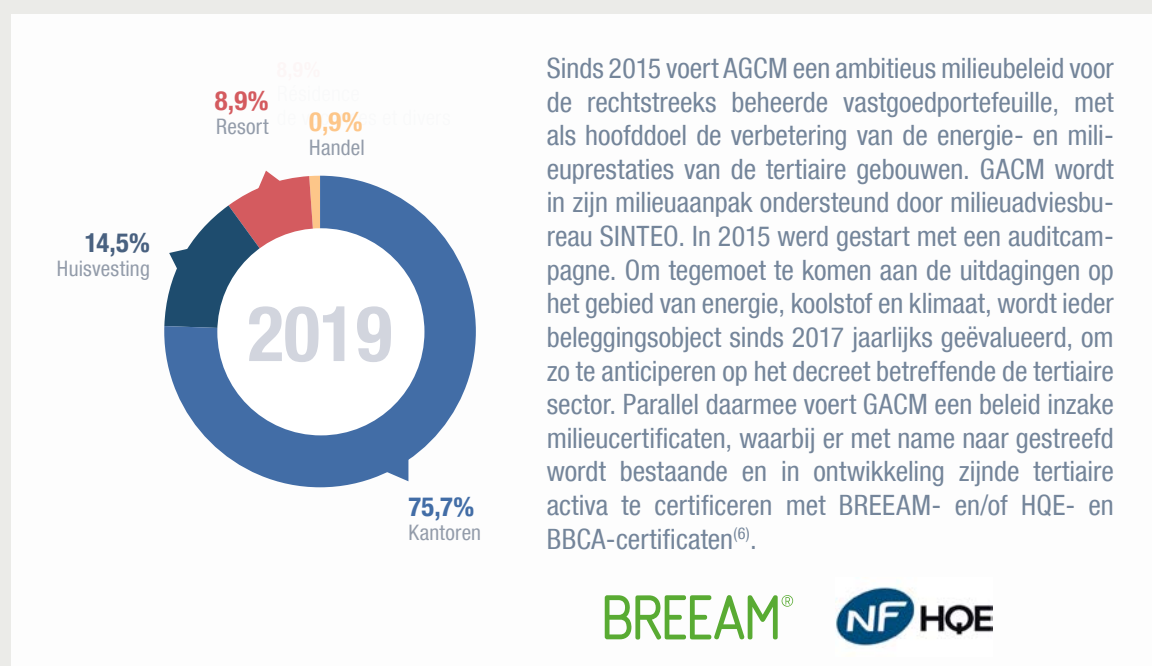
In het kader van zijn directe beleggingen financiert GACM ook specifieke projecten van ecologische of sociale aard:

- **groene obligaties of “green bonds”**, die kunnen worden uitgegeven door emittenten uit de particuliere of de publieke sector. De geworven fondsen worden geïnvesteerd in de ontwikkeling van groene activiteiten of maatregelen om de milieu-impact van de activiteiten van de emitent te verminderen. GACM heeft in 2019 meer dan 800 miljoen euro extra belegd in groene obligaties, zijnde 11 % van het netto aankoopbedrag van obligaties in dat jaar. Dat betekent dat er eind 2019 meer dan 1,4 miljard euro in de portefeuille was toegewezen aan de financiering van projecten die het milieueffect van de economie helpen te verbeteren;
- **sociale obligaties of “social bonds”**, waarvan de geworven fondsen gebruikt worden om projecten te ontwikkelen met grote sociale voordelen. Op deze markt, die nog in ontwikkeling is, heeft GACM in 2019 zijn eerste belegging gedaan voor een bedrag van 40 miljoen euro;
- **duurzame” obligaties of “sustainability bonds”**, waarvan de geworven fondsen gebruikt worden om projecten met een ecologisch en/of sociaal thema te financieren. Eind 2019 had GACM nagenoeg 480 miljoen euro in dit type instrumenten belegd.

Inclusief deze beleggingen is er in totaal bijna 2 miljard euro belegd in rechtstreeks aangehouden activa die gericht zijn op ecologische of sociale thema's.

f. ESG-criteria voor indirecte vastgoedbeleggingen

GACM bezit rechtstreeks onroerend goed, hoofdzakelijk in grote Franse steden als Parijs (en Île-de-France), Lyon, Marseille, Nantes en Straatsburg:

→ VERBETERING VAN DE ENERGIEPRESTATIES

Vanaf hun aankoop worden de geselecteerde activa onderworpen aan milieuaudits om hun reële impact te bepalen en na te gaan welke maatregelen genomen moeten worden om ze efficiënter te maken. Sommige projecten zijn gecertificeerd, maar het ontbreken van een certificering is niet bepalend voor de beleggingsbeslissing. Dankzij deze systematische evaluatie kunnen de aankoopteams gevoeliger zijn voor milieuaspecten.

Als ondertekenaar van het handvest voor de energie-efficiëntie van tertiaire gebouwen heeft GACM zijn in 2015 begonnen campagne reglementaire audits (cf. Franse DDADUE-wet) in 2016/2017 uitgebreid tot al zijn tertiaire gebouwen. Deze audits worden in 2020 geactualiseerd voor de betrokken entiteiten overeenkomstig de regelgeving.

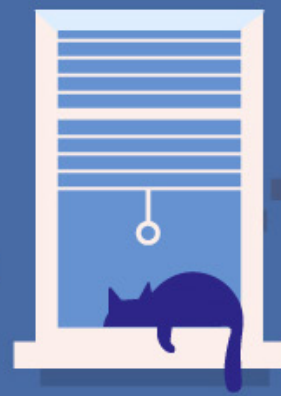
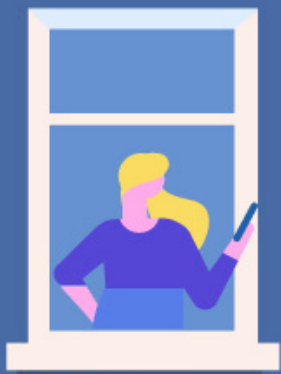
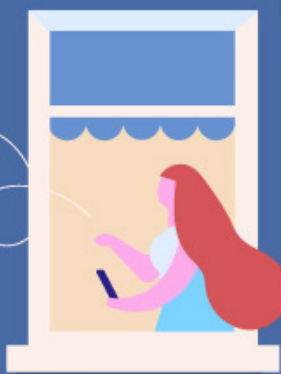
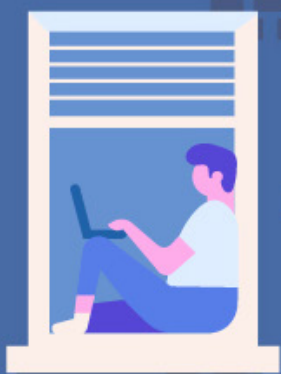
Het zogenaamde Franse decreet betreffende de tertiaire sector, dat verplichtingen invoert ter vermindering van het eindenergieverbruik in tertiaire gebouwen, werd in juli

2019 gepubliceerd. Voor alle bestaande kantoor-, hotel-, handels-, onderwijs- en administratieve gebouwen met een vloeroppervlakte van meer dan 1000 m² zijn in dat decreet de volgende essentiële voorschriften vastgelegd:

- het bepalen van een energiereferentiejaar op gebouwniveau
- het bereiken van een gekwantificeerde doelstelling per gebouw van -40 % in eindenergie tegen 2030 ten opzichte van de referentie (of het bereiken van een drempelwaarde die dicht bij de prestaties van nieuwe gebouwen ligt)
- de jaarlijkse indiening door verhuurders en huurders van “energieoverzichten” en actieplannen bij een openbare instantie (het door ADEME beheerde OPERAT-platform).

Op basis van de drempelwaarden voor de oppervlakten waarvoor de verplichting geldt, is GACM in 2019 al nagegaan welke activa onder die verplichting vallen.

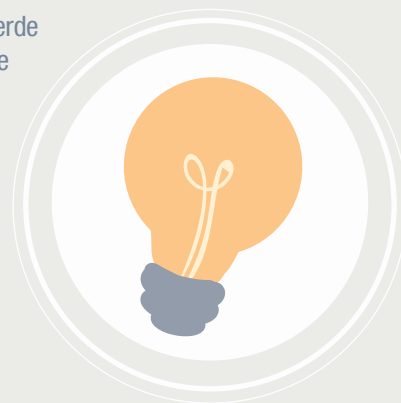
6 - Building Research Establishment Environmental Assessment Method, Haute Qualité Environnementale et Bâtiment Bas Carbone.

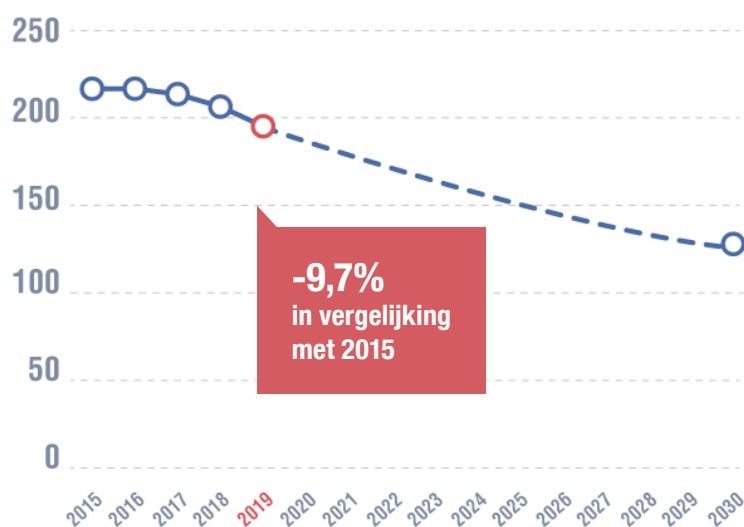
In 2019 werd een balans van de gerealiseerde acties opgemaakt in de evaluatie van de milieuprestaties van ieder kantoorgebouw en geconsolideerd op het niveau van het vermogen. Dat instrument maakt gebruik van de informatie die afkomstig is van de audits van ieder gebouw en maakt het mogelijk de energie-, koolstof- en klimaataspecten te volgen die gekoppeld zijn aan de updates:

- de werkplannen
- het verbruik
- de koelvloeistofflekken
- de uitrusting
- de DDRM's (departementale dossiers inzake grote risico's).

De verzamelde gegevens hebben het mogelijk gemaakt de energieprestaties te bepalen van de gemeenschappelijke en privégedeelten van het onroerend goed over verschillende jaren heen.

→ **DE ENERGIEPRESTATIES VAN DE KANTOORGEBOUWEN VAN GACM ZIJN ALS VOLGT, IN KWHEF/M² (de stippellijn geeft de nagestreefde evolutie aan):**

In vergelijking met 2015 is het eindenergieverbruik verminderd met 9,7 %⁽⁸⁾. Die verlaging is het resultaat van actieplannen die werden uitgestippeld in het kader van de auditcampagnes en dus vooruitliepen op de doelstellingen die zijn vastgelegd in het decreet betreffende de tertiaire sector.

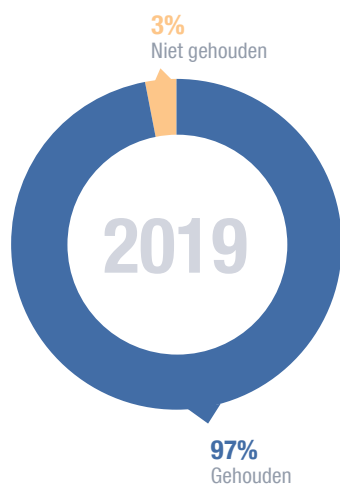
7 - De perimeter beantwoordt aan activa die hoofdzakelijk als kantoor gebruikt worden m.u.v. werken in uitvoering.

8 - In afwachting van de publicatie van het besluit voor de tertiaire sector betreft het hier ruwe gegevens, dat wil zeggen zonder klimaat- en gebruikscorrectie.

→ RELATIE MET DE BELANGHEBBENDEN

De voorlichting en betrokkenheid van de gebruikers van de gebouwen spelen een essentiële rol in de prestaties van de gebouwen. Om zijn huurders te betrekken bij zijn inspanningen om de energieprestaties te verbeteren, heeft GACM in 2019 over de hele lijn milieubijlagen ingevoerd bij huurovereenkomsten voor de tertiaire sector betreffende een huuroppervlakte van meer dan 2000 m². Verder werden er 31 groene comités georganiseerd met de huurders van kantoren, om van gedachten te wisselen over milieugebonden onderwerpen en de te nemen acties:

→ AANDEEL (IN AANTAL) VAN DE GROENE COMITÉS DIE IN 2019 GEHOUDEN WERDEN VOOR KANTOORGEBOUWEN

GACM wil die relatie met zijn huurders ieder jaar onderhouden om zijn strategie ter vermindering van de energie- en milieuvoetafdruk in de praktijk te ondersteunen.

3 - ANALYSE VAN HET KLIMAATRISICO VAN RECHTSTREEKS AANGEHOUDEN ACTIVA

De klimaatopwarming is een risicobron wat betreft de waardering van de financiële activa. De toename van extreme klimaatgebeurtenissen (stormen, overstromingen enz.) kan aanzienlijke schade berokkenen aan infrastructuur van ondernemingen waarin GACM belegt en/of een aanzienlijke invloed hebben op hun activiteiten. Dat is het zogenaamde “fysieke” risico. Er is ook een zogenaamd “transitierisico” dat zich bijvoorbeeld concreet zou kunnen vertalen in een snelle daling van de waardering van ondernemingen met een hoge broeikasgasemissie in geval van een belangrijke wijziging van de regelgeving of het belastingstelsel (bijvoorbeeld een sterke stijging van de “koolstofkosten”).

Er bestaat een relatie tussen deze twee types risico's. Hoe sneller de economie koolstofarm wordt, hoe hoger de transitierisico's zullen zijn, maar daardoor kunnen de fysieke risico's wel beperkt worden. In het omgekeerde geval, als de convergentie niet plaatsvindt, blijft het transitierisico laag, maar zullen de CO₂-uitstoot en dus de temperatuur blijven stijgen, wat de kans op verwerkelijking van de fysieke risico's vergroot.

GACM is zich bewust van deze risico's en volgt daarom verschillende indicatoren op (overeenkomstig de aanbevelingen van de TCFD⁽⁹⁾) waaronder de koolstofintensiteit van zijn portefeuille, de afstemming van zijn portefeuille op verschillende klimaatveranderingsscenario's en de energiemix van elektriciteitsproducenten.

a. Meting van de koolstofintensiteit van de portefeuille

In dit deel wordt de koolstofintensiteit voorgesteld van de aandelen en bedrijfsobligaties en het onroerend goed dat direct door GACM wordt aangehouden. Voor de beleggingen in ondernemingen maken deze metingen het mogelijk de meest vervuilende sectoren en ondernemingen op een gegeven moment te bepalen. Een diepgaandere analyse is nodig om na te gaan welke maatregelen de ondernemingen hebben genomen om bij te dragen aan de collectieve inspanning om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen.

De CO₂-voetafdruk van een onderneming of gebouw komt overeen met de uitstoot van broeikasgassen, uitgedrukt in ton of kg CO₂-equivalent. De belangrijkste internationale normen en methoden leggen drie emissiecategorieën vast:

- **De directe emissies:** directe uitstoot afkomstig van de installaties die eigendom zijn van of beheerd worden door de onderneming en bijvoorbeeld rechtstreeks verband houden met de vervaardiging van een product of, in het geval van een gebouw, de uitstoot van aldaar aanwezige verbrandingsbronnen en lekken van airconditioningsinstallaties.

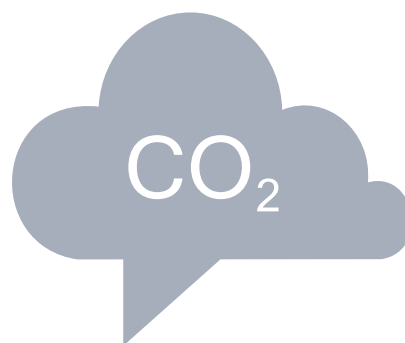

- **Indirecte energie-emissies:** indirecte emissies die verband houden met de productie van elektriciteit, warmte of stoom die van elders wordt aangevoerd voor de vervaardiging van een product of voor de goede werking van een gebouw.

- **Indirecte emissies:** alle andere emissies die niet rechtstreeks verband houden met de vervaardiging van het product, maar wel met andere stadia van de levenscyclus ervan aan toeleverings- en afnemerszijde (vervoer van grondstoffen naar de productiefabriek, gebruik van het product na de productie door de eindgebruiker enz.).

De gegevens van scopes 1 en 2 zijn tegenwoordig relatief goed toegankelijk, maar de gegevens met betrekking tot scope 3 zijn slechts beperkt betrouwbaar doordat het moeilijk is alle uitstoot in de levenscyclus van een product aan toeleverings- en afnemerszijde te schatten. De aanpak die GACM volgt, houdt rekening met de emissies van scopes 1 en 2, zowel voor de beleggingen in ondernemingen als voor de beleggingen in onroerend goed.

De koolstofintensiteit wordt veelal gebruikt als indicator om de emissies van een beleggingsportefeuille te volgen. Voor een gegeven onderneming wordt de waarde uitgedrukt in ton CO₂-equivalent per miljoen euro omzet. De intensiteiten worden vervolgens geaggregeerd naar het totale niveau overeenkomstig het gewicht van elke emittent in de portefeuille.

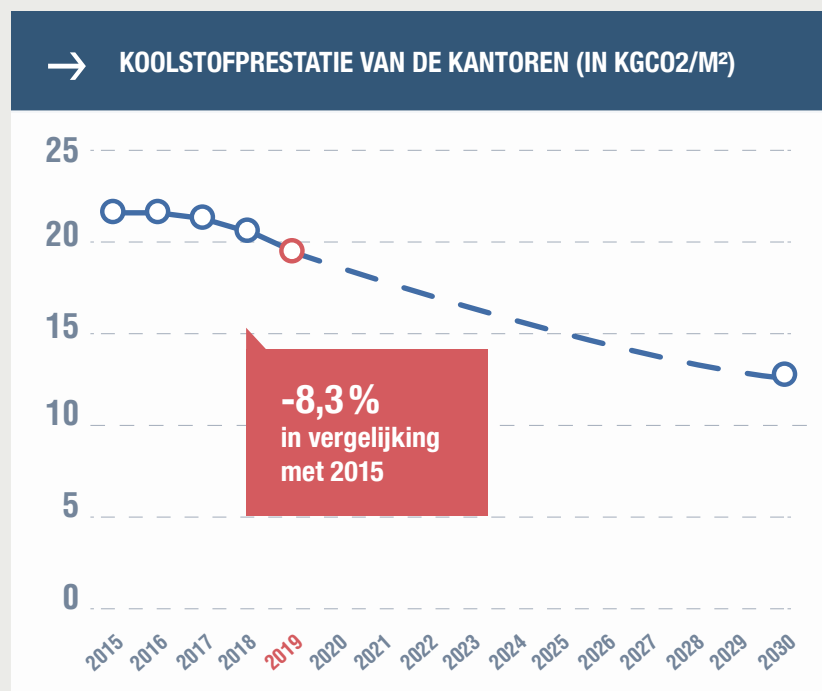
Om de kwaliteit van zijn analyse te verfijnen, gebruikt GACM nu een vollediger databank met gegevens per onderneming in plaats van per sector om de koolstofintensiteit van zijn portefeuille te schatten. De benadering werd ook geharmoniseerd volgens de sectoren, om te komen tot een meer coherente geaggregeerde meting op het niveau van de portefeuille. Voor aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles werden de koolstofvoetafdrukken van 2018 herberekend rekening houdend met deze veranderingen in de methode.

	2018	2019
Koolstofintensiteit van de portefeuille rechtstreeks aangehouden aandelen (t CO ₂ eq. / miljoen euro omzet)	216	193
Koolstofintensiteit van de portefeuille rechtstreeks aangehouden bedrijfsobligaties (t CO ₂ eq. / miljoen euro omzet)	146	137

De koolstofintensiteit van beide portefeuilles is in de betreffende periode afgenomen. Deze verbetering is voornamelijk te danken aan de vermindering van de koolstofvoetafdruk van de grootste uitstoters, met name de elektriciteitsproducenten, maar daarnaast ook aan een lichte daling van het gewicht van de energiesector in de portefeuille.

Net als de portefeuilles van de aandelen en de bedrijfsobligaties wordt ook de portefeuille van het direct aangehouden vastgoed onderworpen aan een analyse van de koolstofintensiteit. De waarde wordt uitgedrukt in kgCO₂/m² en omvat scopes 1 en 2.

De geconsolideerde evolutie van de kantoorgebouwen⁽¹⁰⁾ sinds 2015 is als volgt (de stippellijn geeft de nagestreefde evolutie aan):

In vergelijking met 2015 is de uitstoot van broeikasgassen afgenomen met 8,3 %. Die daling is het resultaat van de inspanningen die zijn geleverd om de energieprestaties van de tertiaire gebouwen te verbeteren.

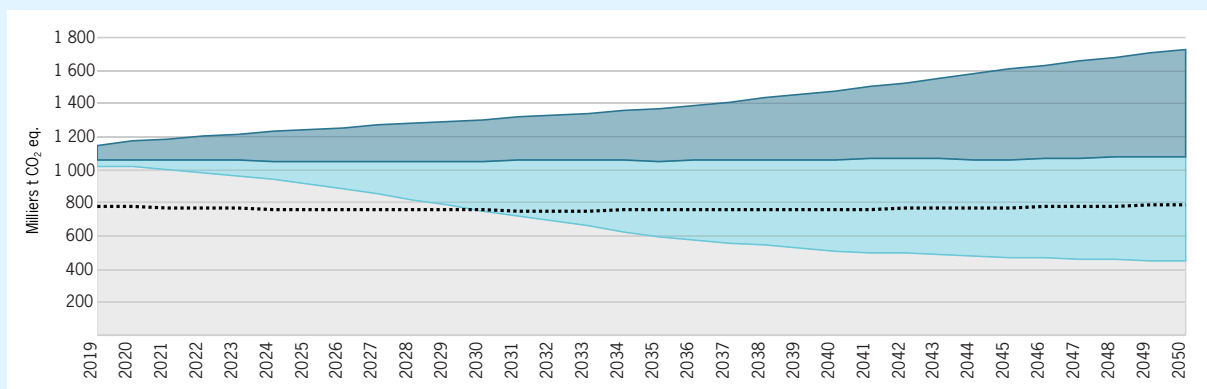
b. Analyse per scenario en overeenstemming met het 2°C-scenario

In dit deel wordt een analyse gepresenteerd om het geschatte traject van de ondernemingen die opgenomen zijn in de portefeuilles van direct aangehouden aandelen en bedrijfsobligaties, te vergelijken met drie referentiescenario's tegen 2100 die afkomstig zijn van het Internationaal Energieagentschap (IEA): scenario's met een temperatuurstijging van 2 °C, 4 °C en 6 °C. De analyse is gebaseerd op de Sectoral Decarbonization Approach (SDA) die is ontwikkeld door het initiatief Science Based Target¹¹. Voor elk van de 3 scenario's wordt het koolstofbudget per sector vermeld om de temperatuurstijging te kunnen beperken tot 2, 4 of 6 graden. Daaruit wordt de emissielimiet voor elke onderneming gededuceerd op basis van het marktaandeel van de onderneming in haar sector. De toekomstige emissies worden geraamd op basis van de emissies in het verleden, maar er wordt ook rekening gehouden met de verbintenissen van de onderneming om de uitstoot te verminderen.

10 - De perimeter beantwoordt aan activa die hoofdzakelijk als kantoor gebruikt worden, m.u.v. werken in uitvoering.

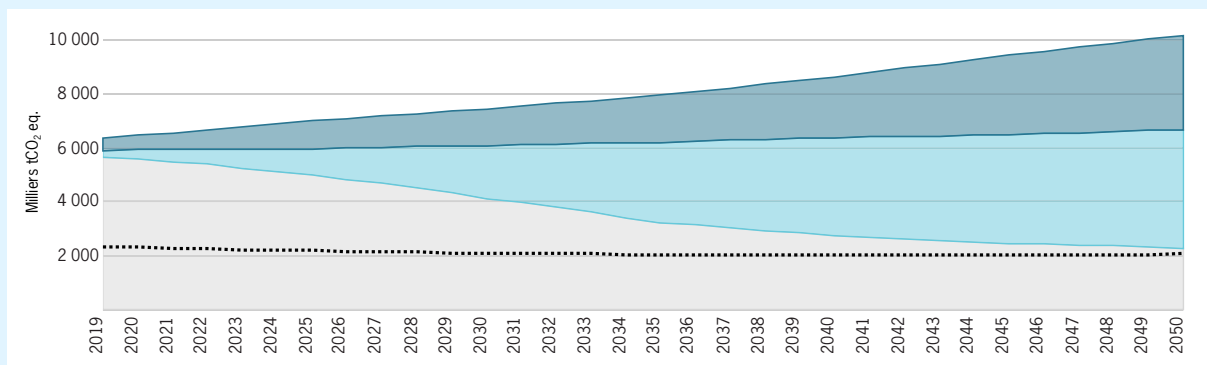
11 - <https://sciencebasedtargets.org/sda>

Hieronder wordt het resultaat getoond voor de portefeuille van de rechtstreeks aangehouden aandelen, waarbij de analyse betrekking heeft op 99 % van de bedragen:

Op basis van de situatie eind 2019 laat de analyse zien dat bij constant blijvende toewijzing de portefeuille van de rechtstreeks aangehouden aandelen tot 2030 past binnen het scenario van de 2 °C. De lijn bevindt in de grijze zone van de grafiek die het koolstofbudget voor het 2 °C-scenario voorstelt. Na 2030 overschrijdt de portefeuille de grenzen van het 2 °C-koolstofbudget. Dat betekent dat de ondernemingen in de portefeuille extra inspanningen zullen moeten doen om hun koolstofemissies te verminderen, om binnen het 2 °C-scenario te blijven.

Hieronder wordt het resultaat getoond voor de portefeuille van de rechtstreeks aangehouden bedrijfsobligaties waarbij de analyse betrekking heeft op 92 % van de bedragen:

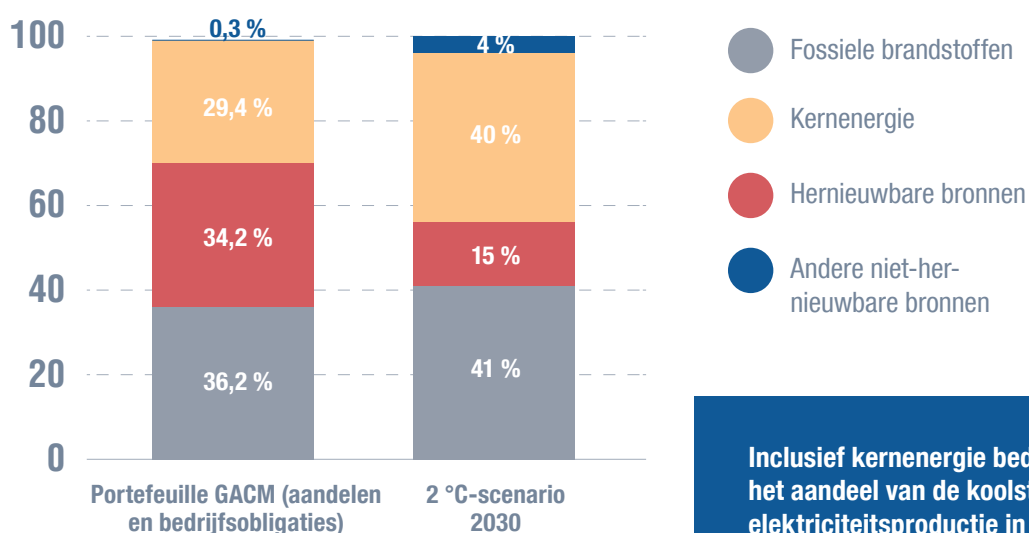
De portefeuille van de bedrijfsobligaties is goed in overeenstemming met het 2 °C-scenario tot 2050. De emissies van de portefeuille dalen lichtjes in de betreffende periode als gevolg van de verbintenissen die de ondernemingen zijn aangegaan om hun emissies te verminderen. Het verschil tussen de aandelen- en de obligatieportefeuille wordt verklaard door een verschil in de blootstelling aan de energiesectoren. In de aandelenportefeuille wegen die sectoren zwaarder en zit er meer koolstofintensieve energie in de mix.

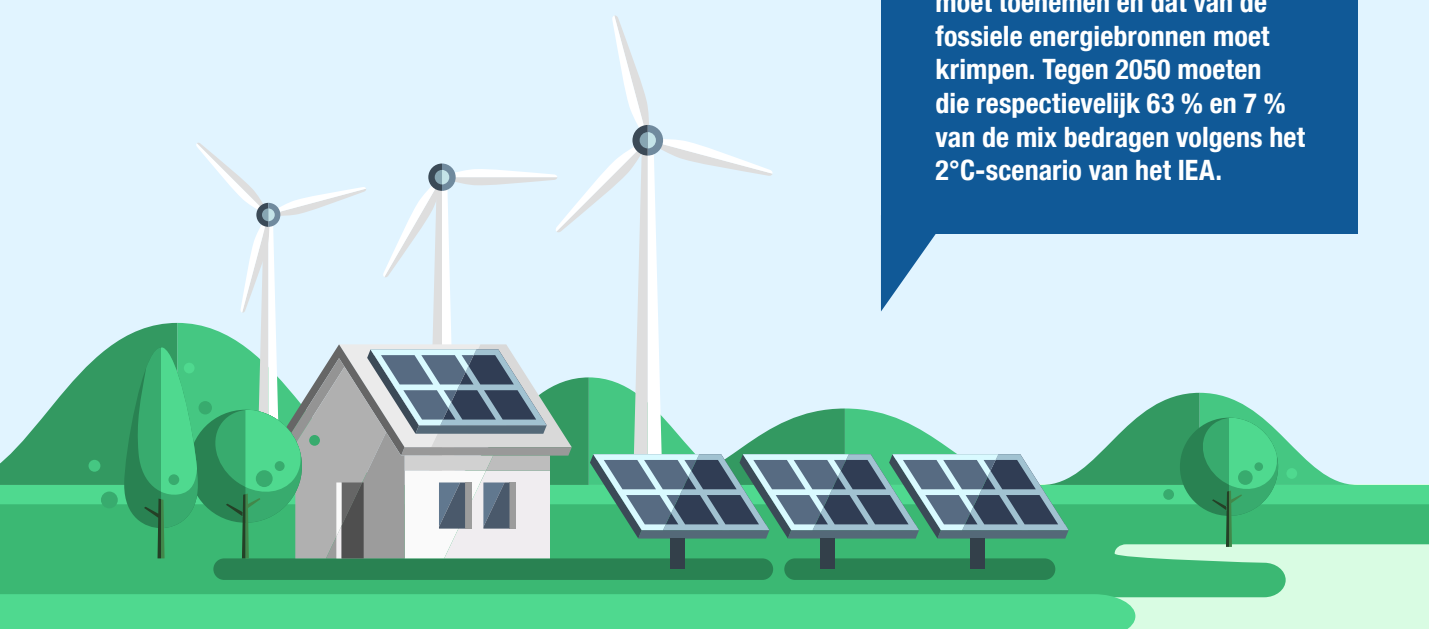

Als een van de grootste uitstoters van CO₂ speelt de sector van de elektriciteitsproductie een sleutelrol in de transitie naar een koolstofvrije economie. Voor het scenario waarbij de temperatuurstijging beperkt blijft tot 2 °C, moet de elektriciteitsproductie uit fossiele brandstoffen tegen 2050 aanzienlijk afnemen ten voordele van hernieuwbare energiebronnen. In het 2 °C-scenario moeten hernieuwbare energiebronnen al meer dan 40 % van de elektriciteitsproductie vertegenwoordigen tegen 2030. Hieronder wordt de energiemix van de elektriciteitsopwekkers in de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille van GACM vergeleken met de mix die in 2030 verenigbaar is met een beperking van de temperatuurstijging tot 2 °C volgens het scenario van het IEA.

→ ENERGIEMIX VAN DE ELEKTRICITEITSPRODUCENTEN IN DE PORTEFEUILLE

Inclusief kernenergie bedraagt het aandeel van de koolstofarme elektriciteitsproductie in onze portefeuille 63 % eind 2019. Die mix moet verder blijven evolueren. Het aandeel van de hernieuwbare energiebronnen moet toenemen en dat van de fossiele energiebronnen moet krimpen. Tegen 2050 moeten die respectievelijk 63 % en 7 % van de mix bedragen volgens het 2°C-scenario van het IEA.

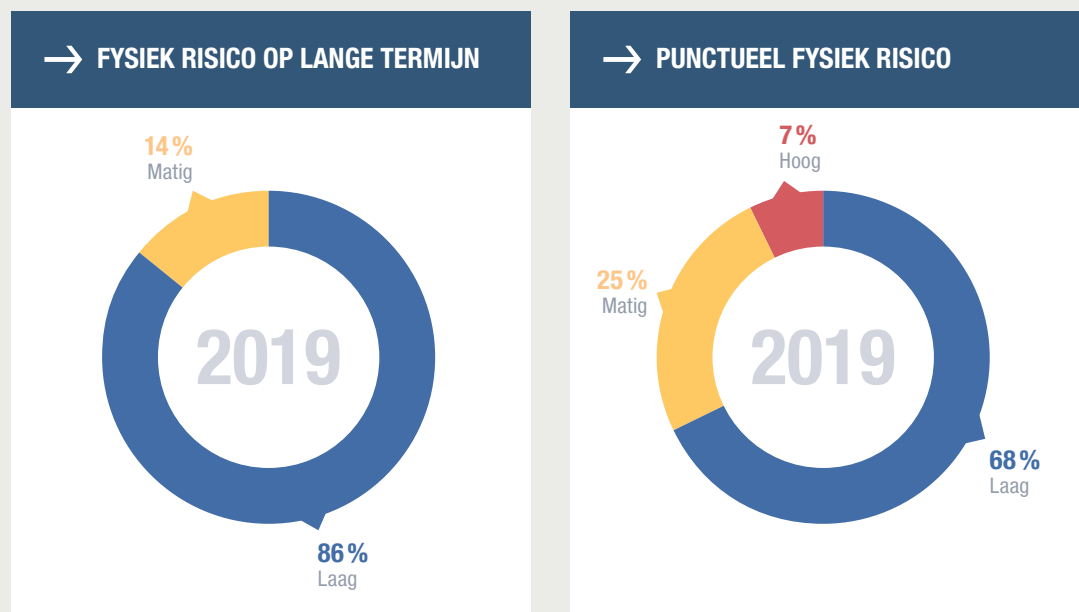
c. Analyse van het fysieke risico

De fysieke risico's stemmen overeen met de risico's die voortvloeien uit de meteorologische en klimatologische verschijnselen die de neiging hebben te verergeren naarmate de CO₂-concentratie in de atmosfeer toeneemt en de aarde dus globaal genomen opwarmt. Deze fysieke risico's worden doorgaans ingedeeld in 2 subcategorieën:

- **“chronische” risico's of risico's op langere termijn**, zoals risico's in verband met de stijging van de zeespiegel, de temperatuurstijging, de uitputting van de waterbronnen enz.
- **punctuele risico's of risico's op korte termijn**, die zich minder waarschijnlijk zullen voordoen maar wel aanzienlijke gevolgen kunnen hebben. Deze categorie omvat bijvoorbeeld risico's in verband met extreme weerfenomenen (stormen, overstromingen enz.).

Een analyse van ISS maakt het mogelijk na te gaan welke ondernemingen in de portefeuille van de rechtstreeks aangehouden aandelen en bedrijfsobligaties het grootste risico lopen. De analysemethode gebruikt de activiteitssector en de geografische zone om de risicograad te bepalen.

Hieronder de verdeling van de risico's per risicocategorie op basis van de methode van ISS:

In de gehanteerde methode wordt momenteel alleen rekening gehouden met het land waar de onderneming gevestigd is en niet met de locatie van alle activa (fabrieken, gebouwen enz.) die eigendom zijn van de onderneming. Dat zal weldra rechtgezet worden.

Ook de portefeuille van het direct aangehouden onroerend goed wordt opgevolgd wat betreft deze milieuaspecten. GACM heeft in 2018 een klimaatevaluatie van zijn onroerende activa uitgevoerd om te weten in hoeverre ze bestand zijn tegen de steeds vaker voorkomende natuurrampen. Die studie werd in 2019 uitgebreid voor alle kantoorgebouwen op de volgende risico's:

→ DE BELANGRIJKSTE KLIMAATRISICO'S CLIMATIQUES

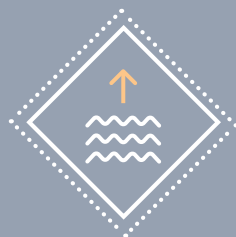
CHRONISCH

Overvloedige regenval

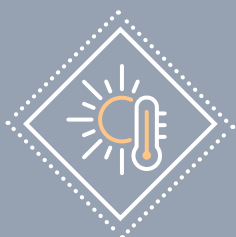

Stijging van de gemiddelde temperatuur

Stijging van de zeespiegel

PUNCTUEEL

Hittegolven

Droogte

Storm

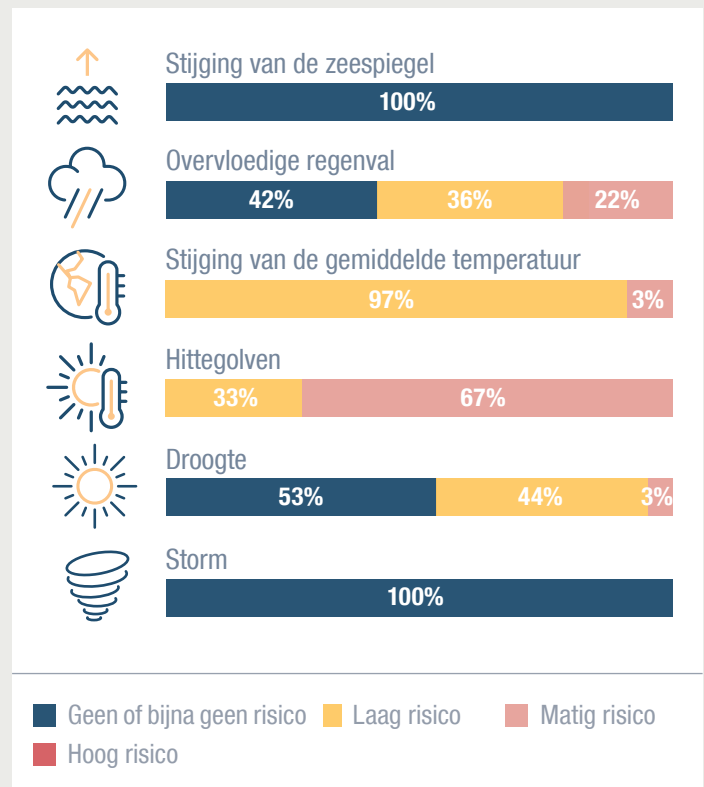

Voor elk klimaatrisico werd een risicoscore berekend volgens een specifieke methode waarbij het risicoprofiel van de geografische blootstelling⁽¹²⁾ in verband werd gebracht met het specifieke geval van het gebouw in kwestie:

12 - Databank van Météo France, afkomstig van het model ALADIN van CNRM (Centre National de Recherches Météorologiques)

Er werden waarde-intervallen vastgesteld om de verschillende risicocategorieën te kwalificeren. De uitsplitsing van de beoordeelde risicoschalen volgens het aantal activa is als volgt:

Door deze benadering kan men zich richten op de risico's waarbij het meeste op het spel staat, met name:

- **hittegolven**, die het risico inhouden van oververhitting van de gebouwen en bijgevolg van ongemak voor de gebruikers. Versterkt door hitte-eilanden in de stad leidt dit risico onder andere tot een stijging van het te dimensioneren koelvermogen.
- **overvloedige regenval**, waardoor overstromingsgevaar ontstaat (door overstroming van een nabijgelegen rivier, verzadiging van het rioleringsnet of een stijging van het grondwaterpeil). Door overstromingen kunnen technische installaties die zich in ondergrondse ruimten bevinden, uitvallen.
- **de stijging van de gemiddelde temperatuur**, die het risico inhoudt dat de behoefte aan koeling toeneemt. Dat zal onder meer leiden tot een toename van het energieverbruik voor airconditioning.

d. Analyse van het transitierisico

Het transitierisico wordt op twee niveaus opgevolgd voor de beleggingen in aandelen en obligaties:

- Voor alle ondernemingen in de portefeuilles van rechtstreeks aangehouden aandelen en bedrijfsobligaties voorziet ISS in een indicator, de Carbon Risk Rating, die het vermogen meet van elke onderneming om toekomstige klimaat gerelateerde uitdagingen het hoofd te bieden en die rekening houdt met de verbintenissen die de onderneming is aangegaan inzake de transitie naar een koolstofvrije activiteit. Deze indicator maakt het dus mogelijk het transitierisico te meten en ondernemingen met elkaar te vergelijken.
- Voor de sector die het sterkst blootgesteld is aan het transitierisico, namelijk de energiesector, volgt GACM de energiemix van de ondernemingen in de portefeuille bijzonder aandachtig op en ook de verbintenissen die ze aangaan om te evolueren in de richting van decarbonisatie. We verwijzen in dit verband naar de analyse van de elektriciteitsproducenten die in deel III.b van dit verslag wordt voorgesteld. Er is tevens een beleid ingevoerd om geleidelijk aan af te stappen van steenkool, zoals uitgelegd in deel II.c. GACM gebruikt ten slotte het aandeelhouderschap om in de vergaderingen aan te zetten tot energietransitie en te stemmen voor besluiten die in die richting gaan.

4 - ESG-CRITERIA VOOR ONRECHTSTREEKS AANGEHOUDEN ACTIVA

a. ESG-beleid in de relatie met beheermaatschappijen

In het kader van beleggingen via fondsen werkt GACM met beheermaatschappijen. Er worden ad hoc ESG-vragenlijsten naar de maatschappijen gestuurd om zich ervan te vergewissen dat het ESG-beleid van deze tussenpersonen verenigbaar is met de waarden van GACM.

GACM tracht ook informatie te verkrijgen over de fondsen waarin wordt belegd, met name wat betreft de volgende punten:

- de blootstelling van het fonds aan de sectoren van de energietransitie
- de blootstelling van het fonds aan ondernemingen die betrokken zijn bij de exploitatie van fossiele brandstoffen
- de CO2-voetafdruk van de fondsen
- de analyse van het effect van het klimaatrisico op de waardering van het fonds op lange termijn.

b. Indirecte beleggingen met groene of sociale thema's

Net als bij de directe beleggingen kan GACM indirect, via fondsen, beleggen in bepaalde thema's.

Eind 2019 heeft GACM ongeveer 144 miljoen euro belegd in beursgenoteerde aandelenfondsen met een milieuthema. Deze aandelenfondsen beleggen in ondernemingen die een positieve bijdrage leveren aan de transitie naar een koolstofarme en duurzame economie en die milieumaatregelen in hun strategieën integreren.

GACM belegt ook indirect in niet op de beurs genoteerde activa. Daarbij gaat het om verschillende soorten beleggingen: in niet-beursgenoteerde ondernemingen, in infrastructuur of in onroerend goed. Ze worden gedaan via externe beheermaatschappijen, die hun eigen ESG-beleid kunnen hebben, en ook beleggen in "groene" projecten zoals windmolenparken of fotovoltaïsche panelen, of in sociale projecten zoals de financiering van verzorgingstehuizen.

Eind 2019 was al 466 miljoen euro belegd in niet-beursgenoteerde effecten met een "groen" thema. Voor een sociaal thema komt dat bedrag op 24 miljoen euro.

De onrechtstreeks aangehouden beleggingen met een milieuthema vertegenwoordigen eind 2019 meer dan 600 miljoen euro.

